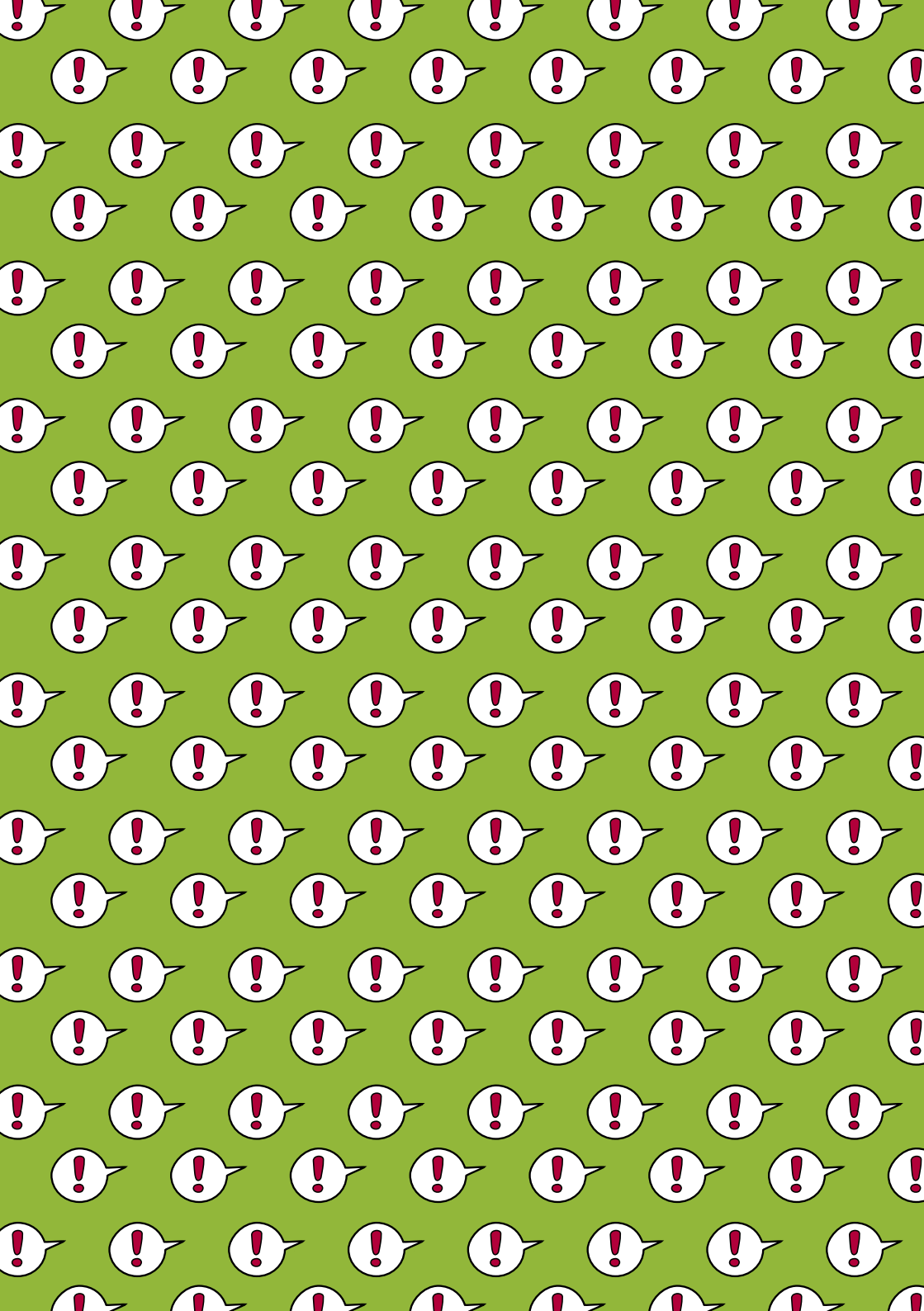

KINDER CHARTER 2006

EEN PROJECT VAN HET VLAAMS NETWERK KINDVRIENDELIJKE STEDEN
I.S.M. DE VLAAMSE JEUGDRAAD. MET STEUN VAN DE VLAAMSE OVERHEID.

BEDOELING EN AANPAK

Sinds het bestaan van het Netwerk Kindvriendelijke Steden leeft de vraag naar een scherpe aflijning van 'kindvriendelijkheid'. Wanneer kan een gemeente kindvriendelijk genoemd worden? Daarover zijn intussen over de hele wereld al heel wat teksten bij elkaar geschreven. Het Vlaams Netwerk haalt daaruit heel wat inspiratie. Maar als het gaat om een klare omschrijving, kan je onmogelijk alleen te rade gaan bij het VN-Verdrag inzake de Rechten van het Kind of bij andere teksten van volwassenen. Dan moeten ook kinderen aan het woord komen. Daartoe nam het Vlaamse Netwerk het initiatief. Dat dit niet tot een 'definitieve' definitie aanleiding kon geven, was bij voorbaat duidelijk: kindvriendelijkheid vandaag verschilt van die van 20 jaar geleden, ze kan verschillen naargelang de context (vb. stad versus platteland) enzovoort. De benadering van kindvriendelijkheid is dus een tijd- en situatiegebonden benadering; ze verdient een voortdurende updating.

Doel is te komen tot een kindercharter. Zo'n charter bevat een kernachtige verwoording van de meningen van de kinderen; het wordt aangevuld met een brochure die één en ander toelicht en die ook hints formuleert voor het beleid.

De gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2006 vormen de concrete aanleiding tot dit charter. De pre-electurale periode is de aangewezen periode om de noden van kinderen onder de aandacht van de politici te brengen. Daartoe wil het kindercharter bijdragen, met het naar voren schuiven van de stem van het kind.

Kinderen mogen niet 'stemmen', maar met deze brengen zij toch hun stem uit.

Rond 14 thema's werden posters gemaakt die kinderen uitnodigden om hun mening weer te geven.

Het waren geen vragenlijsten, wel thema's die hen voorgelegd werden waarbij enkele startopdrachten werden geformuleerd.

De posters kregen volgende titels:

- Naar de kinderopvang
- Joerie, loop eens vlug naar de winkel (kindvriendelijke winkel, restaurant)
- Help, ik word ziek van de dokter (dokter, tandarts)
- Mijn huis is de leukste/stomste plek van de wereld... (wonen)
- Tel je mee? (kinderparticipatie)
- Zorg dat je meetelt! (kinderparticipatie)
- Is jouw school kindvriendelijk?
- Wat zou je moeten kunnen doen in een kindvriendelijke gemeente?
- Ga je graag/niet graag naar scouts, chiro, grabbelpas, jeugdatelier... (jeugdwerk)
- De één gaat met de sportwagen, de ander met de benenwagen... (verkeer, vervoer)
- Chatten, mailen, zappen, SMS, DVD (telefoon, TV, GSM, internet)
- De gouden medaille is voor... (sport)
- Ik hou van film, circus, media, mijn gitaar,... (kunst en cultuur)
- Plekken om leuke dingen te doen (leuke plekken)

De thema's werden verdeeld in vier groepen waarbij gesuggereerd werd dat de kinderen binnen elke groep één thema zouden kiezen (sommige groepen kozen meerdere thema's). Dergelijke richtlijnen werden beschreven in een handleiding, opdat de lokale kinderwerkers met de posters aan de slag konden. De optie om de begeleiding te organiseren met de lokale, vertrouwde kinderwerkers, moest de spontaniteit van de kinderen ten goede komen en het geven van 'sociaal wenselijke commentaren' afremmen. Dit laatste is zeker gelukt.

In de periode tussen juli en oktober 2005 vulden 1300 kinderen tussen 7 en 12 jaar in 60 gemeenten 512 posters in. Ze werden daarna geïnventariseerd, geordend en verwerkt door het Onderzoekscentrum Kind en Samenleving.

Dat was een hele klus, want ook al was er bij de opmaak van de posters bijzonder op gelet dat de startopdrachten niet suggestief waren, toch moest er rekening gehouden worden met de invloed van de (opmaak van de) poster zelf, (vb. als je 'pretpark' bij de lijst van mogelijk interessante plekken zet, is dit een ongewilde suggestie en zal dit vaker aangekruist worden dan waar kinderen dit uit eigen beweging zouden moeten toevoegen). Op gelijkaardige wijze kon hier

en daar de invloed van de begeleider ontwaard worden, waar de bedenkingen bv. in een te fraaie volzin werden geformuleerd. Dat doet niet automatisch af aan hun waarheidsgehalte, maar men moet bedacht zijn op die mogelijkheid. Ook het schattigheidgehalte van sommige uitspraken kon niet de (enige) reden zijn om die al dan niet over te nemen. Nog moeilijker was het om uit de veelheid van materiaal de kernthema's te halen. De lijst van 14 thema's (die uiteindelijk geselecteerd werden door volwassenen), diende hierbij als een leidraad en moest indien nodig losgelaten worden. Dwarsverbanden werden gezocht, klemtonen die zich herhaalden bij diverse thema's, signalen betreffende het belang dat kinderen hechtten aan een uitspraak e.d. werden gefilterd. Er werd bijgestuurd waar de eigen interpretatie de boventoon kreeg op de zingeving door de kinderen. En tenslotte werd er ook gekeken naar de relevantie voor het gemeentelijke beleidsniveau. Bij sommige thema's was het lastig om de gemeentelijke relevantie te onderkennen. Bijgevolg werden enkele thema's niet weerhouden in het charter, namelijk: 'help ik word ziek van de dokter' en 'chatten, mailen, zappen, SMS, DVD'.

TEN GELEIDE

De structuur van deze publicatie geeft in de eerste plaats een beeld van de antwoorden van de kinderen.

In een eerste hoofdstuk wordt gepeild naar de gezamenlijke ondertoon in alle posters. Doorheen al die posters van alle kinderen klinkt immers een gemeenschappelijke oproep. Dit is een kernachtig appel van de kinderen aan de volwassenen, een appel dat overigens veel verder draagt dan de gemeenteraadsverkiezingen. Daarna komen alle andere thema's aan bod: kindparticipatie, wonen, de school, jeugdwerk, cultuur, sport, mobiliteit, kinderopvang, de profit-sector. Ze beginnen elk met een beschrijving van de antwoorden van de kinderen, gekruist met vele citaten. Er volgen enkele minimale bedenkingen om de antwoorden van de kinderen beter te situeren.

Elk thema wordt afgesloten met enkele hints/tips voor gemeentelijke beleidsvoerders. Het Vlaamse Netwerk Kindvriendelijke Steden meende die te mogen toevoegen, om enkele grote pistes aan te geven waarlangs de antwoorden van de kinderen vertaald konden worden in beleidstermen.

“WIJ TELLEN OOK MEE!”

Via posters en gespreksrondes werd de mening van de kinderen rond 14 concrete thema's gepeild. Ze spraken vrijuit en noteerden ongezoeten hun mening. Het viel op dat er in al hun reacties een ondertoon zit, al is die niet echt uitgesproken. Wat willen ze ons tussen de regels door aan het verstand brengen? Wat de kinderen onrechtstreeks uiten, heeft te maken met hun dringende vraag om er volop bij te mogen horen: “Hou rekening met mij, neem me ernstig, respecteer mij in mijn kind-zijn, in mijn speelsheid!” Ze willen dat de volwassenen de wereld ook eens vanuit kinderperspectief bekijken. Misschien valt daar wel wat van te leren.

ZIE ONS STAAN!

Kinderen beseffen maar al te goed dat ze niet alles alleen kunnen. Ouders, grootouders, meester of juf, monitrice, winkelier, dokter,... mogen hen best helpen. Maar ze willen niet dat alles over hun hoofden heen beslist wordt. Wanneer de dokter aan mama of papa uitlegt wat er met hen scheelt, zouden ze wel willen schreeuwen: “Hallo, ik ben er ook, hoor!” Wanneer de mevrouw aan de kassa alleen oma lijkt te zien staan, worden ze geraakt in hun menselijkheid. Wanneer de meester niet bereid lijkt om iets nog eens op een andere manier uit te leggen, voelen ze zich onbegrepen. “Doe eens wat moeite voor mij, ik ben het waard!”

UW WERELD IS OOK DE ONZE

Natuurlijk zijn kinderen blij met dat speelplein, het kinderhoekje in de winkel of het restaurant, lekker ingericht volgens hun wensen en dromen. Net zoals papa's en mama's ruimte voor zichzelf willen, wensen ook kinderen tijd en een plek voor hen alleen. Maar ze vragen niet om opgesloten te worden in een kinderreservaat. De wereld is voor hen heus wel groter dan hun kamer of het speelplein. Ook het huis, de straat, de wijk, het fietspad, de schoenwinkel, het park, de bibliotheek, het gemeentehuis, de school, het restaurant, de stad,... de wereld is van hen, net als van andere mensen. Ook daar willen ze niet uitgesloten worden. Ook daar hebben ze een mening over. Een mening die telt.

WE WILLEN AL DOENDE ONTDEKKEN!

Als een kind niet speelt, denken we (vaak terecht) dat het ziek is. Een kind is niet gemaakt om uren stil te zitten. De drang om te spelen, te klauteren, te springen, te fietsen... te doen is ongemeen sterk. Kinderen willen de wereld actief ontdekken: ze willen liever zelf fietsen dan mee op de fiets van papa, liever zelf zwemmen dan naar een zwemwedstrijd kijken, liever zelf actief aan cultuur doen. Naar het toneel, de film gaan is wel leuk, maar zelf meespelen, zelf filmen is veel plezieriger. Een beeld bekijken is fijn, maar zelf boetseren nog fijner. Het passieve mag er zijn, maar het actieve krijgt de voorkeur. Kinderen ontdekken de wereld door er actief mee om te gaan.

DOE ER IETS MEE!

Kinderen zijn volwaardige én interessante mensen, met een eigen mening en eigen wensen. Dat kan heel verrassend en verfrissend zijn. Ze willen niet over het hoofd gezien worden. Ze willen dat er naar hen geluisterd wordt en met hen rekening gehouden wordt. Ze snappen best dat niet al hun ideeën en wensen gerealiseerd kunnen worden. Maar als iets niet kan, willen ze graag dat iemand hen simpel uitlegt waarom. Zoals dat ook bij volwassenen gebeurt. Het is verrijkend om te ontdekken wat ze over thema's als participatie, wonen/ruimte, mobiliteit, sport, cultuur, jeugdwerk, school, kinderopvang, profit,... denken. Doe er iets mee!

KINDERPARTICIPATIE

'Kinderen mogen ook beslissen, anders verandert er niets en blijft het hetzelfde'

KINDERPARTICIPATIE: JAAAAAAAAA

Kinderen hebben weet van kinderp participatie, zij het dan in termen van meertellen, je gedacht mogen zeggen. De meesten hebben er ervaring mee. Zij schrikken dan ook niet als om hun mening gevraagd wordt, of sterker nog: het wordt meer en meer vanzelfsprekend dat ze om hun mening gevraagd worden. Kinderparticipatie is voor hen zonder meer belangrijk. **'Jaaaaaaaaaaaa, wij leven ook, men moet aan ons denken, onze ouders weten niet alles wat ik leuk vind... het zou maar saai zijn'**.

HOUDEN ZE REKENING MET ONS?

De achilleshiel van de kinderp participatie is de mate waarin er rekening gehouden wordt met de mening van de kinderen. Het is niet omdat je je gedacht mag zeggen, dat men er ook rekening mee houdt. Dat thema komt vaak terug in de commentaren van de kinderen. **'Er was een leerlingenraad, maar we mochten niets zeggen'. 'Drinkfontein is er nog steeds niet, en we weten niet waarom'**.

Het gezin scoort daarbij behoorlijk goed: daar leren de kinderen wat kinderp participatie is. **'De familie vraagt onze mening wel'**. Daar lukt het: **'soms houden ze rekening met onze mening, in onze familie lukt het'**.

In de school zijn er ook al raadplegingen geweest: **'schoolraad om mening te zeggen in school', 'ideeënbus en kinderraad op school', 'in de school:**

elke maand' 'via blad'. Maar **'soms houden ze er rekening mee, maar meestal niet en als het niet gaat, zeggen ze bijna nooit waarom'**.

Men kan dan ook stellen dat het (nog) niet tot een dialoog komt tussen kinderen en beleidsverantwoordelijken: men gaat de dialoog met kinderen niet aan. Men luistert naar hen en trekt vervolgens zijn eigen besluiten. Zoals de kinderen zelf zeggen: **'neen, ze doen niet wat we zeggen, luisteren niet en bij sommigen werd er wel rekening mee gehouden.'** **'Ze zeggen dat ze meer naar u luisteren, maar ze doen het niet'**.

KINDERTHEMA'S

Een bevoorrecht thema van de kinderp participatie is het speelplein. De meerderheid van de participatie-initiatieven op school en in de gemeente gaan over: 'goalen', een zandbak, een nieuwe speelplaats, een speelplek in de wijk, een speelstraat. **'er zijn wel goalen en basket maar een spinnenweb is er niet gekomen', 'ja, de goalen, ballenpaal en zandbak zijn er gekomen', 'speelstraat geweigerd'**.

Alles wat een verband heeft met spelen mag dan al tot het geprivilegieerde kinderdomein behoren en kinderen mogen er dan wel hun zegje over doen, maar daarom wordt er nog geen rekening mee gehouden. Het geen rekening houden met de mening van de kinderen, komt des te vaker voor naarmate men zich buiten de exclusieve kinderwereld waagt, vb. waar veilige straten en pleinen en het hele publieke domein in het geding zijn. Dat die nu toch stilaan binnen het participatieblikveld verschijnen, is omdat ze stilaan terug tot de leefwereld van kinderen gaan behoren. Die leefwereld breidt uit, zo blijkt uit de commentaren van kinderen: zij spreken mee over fietspaden, over het zwembad, over een mountain-bike parcours, maar zij voelen zich evenzeer sterk betrokken bij de uitwijzing van een meisje uit de klas, bij de mishandeling van vrouwen...

JE STERK MAKEN

Op de vraag 'hoe zorg je ervoor dat je meetelt?' kwamen uiteenlopende antwoorden. Toch zijn de grote ordewoorden: charme en assertiviteit. Het lijkt er dus op dat kinderen bij dit onderwerp hun diplomatieke gaven in stelling brachten.

Kinderen gaan de confrontatie niet uit de weg: wij willen staken, roepen, protesteren met borden op straat, betoging, affiches, manifestaties... dat is de harde aanpak. **'Een betoging heeft veel meer effect en is leuk'**. Maar niet

iedereen is even moedig en voorstander van een stevige aanpak **'Ik durf niet met de burgemeester gaan spreken', 'ik durf niet betogen, bang dat ze met me lachen'**.

De zachte aanpak richt zich in de eerste plaats tot de burgemeester. **'We vragen het vriendelijk', een 'vriendelijke brief schrijven is leuk vraagt geen moeite', 'vriendelijk zijn en blijven vragen'. 'Zelf naar bureau stappen en cadeautje geven', 'Als het goed en realistisch is, zullen ze het wel doen'**. Maar van dat laatste is niet iedereen overtuigd. Je moet bereid zijn verder te gaan: **'handtekeningen verzamelen en dan moeten ze wel naar ons luisteren'. 'Eerst een brief schrijven, dan uitdelen van flyers, dan een betoging.'** En ze hebben blijkbaar ervaring: **'De burgemeester gaat het niet lezen, wel zijn secretaresse; de beste manier is er gewoon naar toe gaan.'**

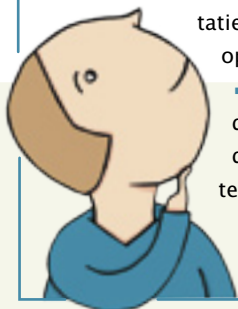
Daarnaast duiken ook volgende strategieën op:

- de kinderraad: 'hier luisteren ze naar onze meningen'
- affiches hangen
- kinderradio
- artikel in de streekkrant
- mama een brief laten schrijven

ENKELE BEDENKINGEN

▪ De stelligheid waarmee kinderen weleens opkomen voor hun eigen mening, kan bedreigend overkomen; het lijkt wel alsof zij niet tot een gesprek bereid zijn: ze moeten gewoon gelijk krijgen. Anderzijds is het erg duidelijk dat er behoorlijk weinig naar hen geluisterd wordt, dat er zeer zelden een heus gesprek plaats heeft. Is dit een patstelling of moet precies dat gesprek vaker en opener aangegaan worden? Niet alle wensen van kinderen moeten ingewilligd worden, maar er moeten eerlijke argumentaties aangevoerd worden: daarvoor is een gesprek nodig op maat van de kinderen.

- Die stelligheid van sommige kinderen staat veraf van de bangigheid van andere. Zij zijn niet allemaal zo moedig. Het is voor kinderen niet vanzelfsprekend zich sterk te manifesteren, enerzijds omdat zij klein zijn en weinig macht hebben, maar anderzijds ook omdat ze vaak klein gehouden worden.

ENKELE HINTS

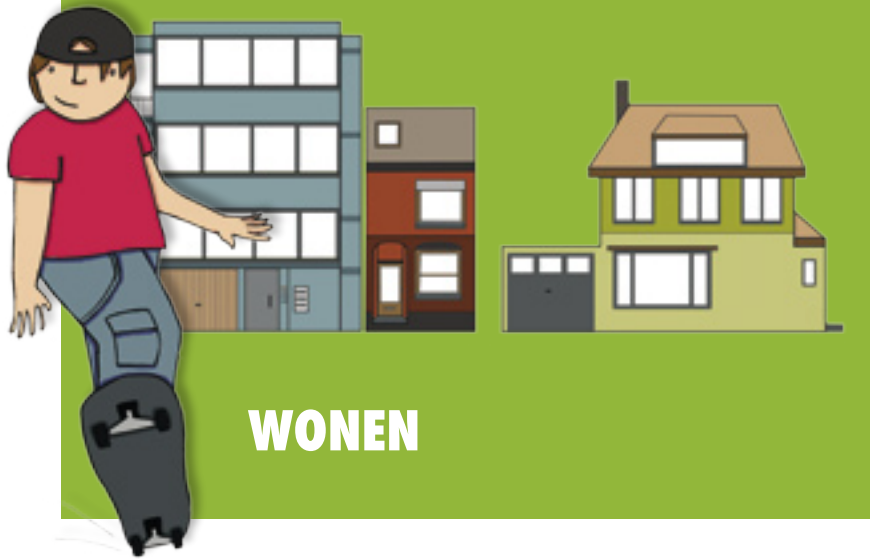
▪ Voor kinderen (en ook voor vele volwassenen) verpersoonlijkt de burgemeester de gemeente of de stad. Hij of zij kan dan ook voor kinderen het aanspreekpunt zijn. Als dat actief gepromoot wordt, zal dat voor kinderen een interessant kanaal worden. Uiteraard zal de burgemeester – namens het gemeentebestuur en met zijn hele administratie – dan ook een specifieke communicatiestijl moeten ontwikkelen: de brieven op een aangepaste manier beantwoorden, een aantal momenten in de agenda vrij houden voor ontmoetingen met kinderen, een aparte mededeling om de 3 maand enzovoort. Om elk misverstand te vermijden: uiteraard kan de burgemeester niet de enige zijn die contacten heeft met de kinderen in zijn gemeente, dat is een opdracht voor heel wat gemeentelijke diensten (groendienst, cultuur-, sport-, jeugdendienst enzovoort), maar hij kan wel de draaischijf zijn.

▪ Kinderen moeten niet altijd gelijk krijgen, maar zij moeten wel een antwoord krijgen. Ze moeten niet altijd gelijk krijgen, want dat is niet haalbaar. Kinderen mogen geen naïef beeld krijgen van de gemeente. Maar in de mate dat de tijd genomen wordt om hen uit te leggen waarom iets al dan niet kan, zal hen dat beetje bij beetje inzicht geven in het gemeentelijk functioneren. Het gaat hier om politieke opvoeding, in de praktijk.

▪ Gemeentebesturen zouden een protocol kunnen ontwikkelen waarbij afgesproken wordt voor welk type beleidsbeslissingen de kinderen en jongeren geraadpleegd worden en hoe die raadpleging kan verlopen.

De gemeente kan bijvoorbeeld de jeugdraad inschakelen om dergelijk protocol voor te bereiden. Een belangrijke uitdaging daarbij is het synchroniseren van de kinderp participatie met de volwassenenparticipatie: kinderen gaan immers over hoe langer hoe meer thema's mee spreken waarbij ook andere bevolkingsgroepen betrokken zijn. Participatie moet daarbij helpen om polarisering te vermijden en synergie te bevorderen.

Als het over wonen gaat, hebben kinderen volgende prioriteiten:

- een tuin is het allerbelangrijkste, belangrijker zelfs dan het huis, aldus sommige groepen
- ruimte moet er zijn, zowel binnen als buiten
- je moet er lawaai mogen/kunnen maken
- het spelen met buurkinderen
- een mooi uitzicht

Dat zijn de criteria die kinderen gebruiken om een alleenstaande woning, een rijhuis en een appartement te beoordelen.

De alleenstaande woning scoort het best. Het meest aangehaalde argument is de tuin: een grote tuin, veel ruimte, een boomhut, soms heb je een zwembad, dieren... Ook de ruimte binnenshuis wordt gewaardeerd alhoewel ook onder ogen wordt genomen dat daar veel onderhoud aan is. Bovenal: de burens wonen verder, je kan lawaai maken. Nadelen zijn dat je niet zo dicht bij het centrum woont, dat er geen winkels in de buurt zijn en op twee posters melden kinderen dat ze zelfs bang zijn dat ze verdwalen in het huis.

Ook het appartement kent een aantal positieve scores, alhoewel de negatieve punten in de beoordeling toch zwaar wegen. Positief is het mooie uitzicht, het kunnen spelen met de buurkinderen, makkelijk in het onderhoud. Vooral die vriendjes komen sterk uit de verf: in de buurt van appartementen vind je altijd wel enkele kinderen om mee te spelen. Maar op de negatieve balans vinden

we bij alle groepen: klein, weinig plaats, lawaai (zelf last van burenlawaai, en klachten van burens over teveel lawaai), geen tuin, geen huisdieren.

De rijwoning heeft de slechtste reputatie. Er is wel privacy en ze is knus. Je hebt goed contact met de burens, je verzorgt elkaars dieren. Maar de woning is klein, er is weinig plaats, je hoort alles van de burens. De tuin komt bij de evaluatie van de rijwoning niet aan de orde.

Eén groep kinderen maakt een bedenking i.v.m. de planologische aanpak: **'hoe meer grote huizen, hoe groter het plaatsgebrek voor anderen en hoe minder speelruimte...'**

De vraag over een eigen kamer of een kamer delen, leverde pittige discussies op. Kinderen erkennen de voordelen van het samen-gebruik van één kamer: je kan babbelen, verhaaltjes vertellen, griezelverhalen vertellen, je hebt altijd een speelkameraadje en gezelschap, je verveelt je niet. Maar broer of zus houden je wakker als ze wenen. Ze kunnen zagen en pesten. Je maakt veel ruzie. Zus is slordig. Als je ruzie hebt, moet je bij elkaar blijven: ruzie over rommel, kleur,... Er is de overlast van het snurken. Een meerderheid heeft een eigen kamer en verkiest dat ook. **'Je doet wat je wil, alles is van jou, je kan alleen zijn vb. als je boos bent.'** Je kan de kamer zelf inrichten, je CD beluisteren, **'als je spelletjes speelt op de computer, kan niemand je betrappen'**. Naargelang ze ouder worden, vinden ze het leuker een eigen kamer te hebben;

ENKELE BEDENKINGEN

- Kinderen willen ruimte. Daarin verschillen zij niet van volwassenen. Voor wat betreft de binnenruimte en de privacy ervan hanteren ze dezelfde normen, maar met hun grote aandacht voor buitenruimte is er wel een groot verschil met volwassenen. Uiteraard weten we dat al lang, alleen doen we er weinig aan: kinderen zijn immers geen kiezers. Alhoewel er de laatste jaren rond die ruimte voor kinderen toch wat beweging vast te stellen is.

- Het is merkwaardig hoe negatief de rijwoning is in de ogen van de kinderen. Als dat een weergave is van hoe de gemiddelde Belg erover denkt, moet er dringend aan gewerkt worden. Maar dan kan misschien meteen ook gestreefd worden naar een grotere tuin, onder vorm van een gemeenschappelijke tuin... Of heeft de rijwoning ook een slechte reputatie omwille van het monotone karakter van de straat... Dat moet verder na te trekken zijn.

ENKELE HINTS

- In de Zone 30 aanpak, ligt een mogelijkheid om een aantal vliegen te laten sneuvelen in één klap. Zowel op het vlak van de verkeersveiligheid als voor het thema ruimte voor kinderen en voor de omgevingskwaliteit kan hier in één keer gescoord worden. De meerwaarde ligt nu precies in dat combineren van één en ander. Dat vraagt een zorgvuldiger planning en minder ad-hoc-beleid
- Zeker bij verkavelingsplannen en bij allerlei RUP's kan aan een dergelijk 'woonruimteconcept' gewerkt worden.
- Een stedenbouwkundige verordening voor verkavelingaanvragen kan een krachtig instrument zijn om publieke ruimte te reserveren en kwaliteit te eisen van verkavelaars.
- Wanneer de tuinen noodgedwongen klein uitvallen, is er compensatie nodig met 'bespeelbare' publieke ruimte.
- In sociale huisvestingsprojecten wordt vaak vernieuwend met ruimte omgesprongen. Als er gezinswoningen worden geprogrammeerd, kunnen 'kindvriendelijkheid' en bewonersparticipatie (inclusief kinderen) mee in het programma van eisen worden opgenomen. De gemeente kan ook mee de kindparticipatie organiseren.
- Er bestaan reeds checklists en handboeken voor kindvriendelijke woonomgevingen. (voor meer info: info@k-s.be)

LEVE DE FIETS

Voor kinderen is de fiets het populairste vervoermiddel. **'De meesten fietsen erg graag', 'men gaat zo vaak mogelijk met de fiets, dat is gemakkelijk en snel'**. Dat staat als een paal boven water.

MAAR, er zijn daarbij twee grote problemen: de veiligheid en de schrik van de mama's.

1. De veiligheid

'Als je met de fiets gaat, komen de auto's te dichtbij', 'Een fietspad afgebakend met witte strepen langs de rijweg is gevaarlijk. Beter apart gelegen fietspad', 'Fietspad breder', 'voorstel: fietsstraat'.

2. Bange ouders

'We willen meer met fiets, maar mogen niet wegens druk verkeer', 'Mama's te bezorgd, daarom niet overal met de fiets naartoe of zij hebben zelf schrik van de grote baan', 'Als ik alleen ben met de fiets is mama bang als ik te lang weg blijf', 'Mama vindt het te gevaarlijk met de fiets, dus ik moet te voet (50 min)'.

Een minder aangehaald probleem met de fiets: platte band als je alleen bent, fiets: te ver.

Kinderen hebben weet van de gevaren voor de fietser in het verkeer. Ze weten dat ze zwakke weggebruikers zijn en zij kennen de pijnpunten voor de fietsers. Zij geven overigens erg concrete opsommingen van de problemen die zich stel-

len: zebrapaden, verkeerslichten, kruispunten, enzovoort. Oplossingen zoeken zij bij een betere wegeaanleg, meer aandacht voor de fietser, de auto aan banden leggen.

De bus gebruiken de kinderen zelden: **'moet je betalen, mag je niet alleen doen, beter met auto'**. Ze is ook niet zo goed gekend. De bus waarmee je uitstappen doet is beter bekend: 'in alle bussen moet TV'. Ze vormt dus geen alternatief voor het fietsverkeer. Het enige alternatief is de auto.

De trein is beter bekend, maar voorbehouden voor de lange trips. **'Met de trein als we ver weg gaan naar zee of dierentuin', 'Oma woont ver, dus moeten we met de trein gaan'**. Met de trein is het altijd een beetje reizen.

Een opvallende suggestie die niet de wegeaanleg betreft, gaat nog veel verder: **'Kinderen willen dat alles kortbij is zodat ze er makkelijk te voet of met de fiets heen kunnen'**.

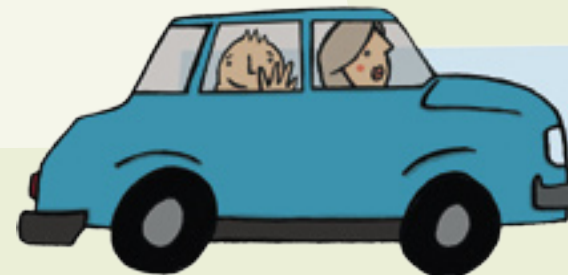
ENKELE BEDENKINGEN

- De laatste opmerking is sterk door zijn eenvoud maar moeilijk door zijn draagwijdte. Daarmee kan zij een belangrijk uitgangspunt worden voor een goede ruimtelijke ordening: zorg dat de gemeenschapsvoorzieningen voor kinderen ingeplant worden op plekken die kinderen per fiets of te voet kunnen bereiken.
- In de ogen van de zich emanciperende kinderen zijn ouders overbezorgd. Het is echter evident dat ouders waken over de veiligheid van hun kinderen. Mogen de ouders dan niet bezorgd zijn, gezien bv. het feit dat kinderen nergens hun eigen fietsgedrag als probleem aanhalen? Waar eindigt het bezorgd zijn en waar begint het overbezorgd zijn? Dit is een heel goed onderwerp om met kinderen over te praten en te onderhandelen. Daar rond kunnen afspraken gemaakt worden: over de fietshelm, over de te volgen routes, over het onderhoud van de fiets, enzovoort.

ENKELE HINTS

- Kinderen zijn niet alleen 'leerlingen': ze verplaatsen zich niet alleen naar scholen. Naast de scholen zijn er nog andere bestemmingen zoals de muziekschool, het sportcentrum, een shopping center enzovoort. Een goed mobiliteitsplan houdt daarmee rekening.
- Maar het openbare domein dient niet alleen om deze bestemmingen te bereiken. Kinderen maken intensief gebruik van de hele openbare ruimte. Het creëren van verbindingen die (ook) voor kinderen tegelijk aantrekkelijk en veilig zijn is dan ook de opdracht. Een 'speelweefsel' of 'kindlint' kan voorzieningen die (ook) op kinderen gericht zijn, met elkaar verbinden op een veilige, herkenbare en aantrekkelijke manier. Daarnaast zijn er verbindingen die niet specifiek op kinderen gericht zijn: de 'trage wegen' (kerkwegels en andere buurtwegen, dijkpaden, oude spoorwegbeddingen,...). Zo worden verplaatsingen niet alleen veiliger, maar worden kinderen gestimuleerd tot het gebruik van duurzame vervoersmiddelen zoals de fiets.
- Fietsroutennetwerken en de uitbouw van een netwerk van trage wegen zijn andere invalshoeken om de gemeente meer kindgericht te maken.
- Dan is er nog de hint naar een betere wegeaanleg of wegonderhoud. Daarbij komen fietspaden, fietsvriendelijke verhardingen, afscherming t.a.v. autoverkeer, vertragen van het autoverkeer e.a. op de voorgrond.

SPORT

Een algemene vaststelling en tegelijk een open deur is: **KINDEREN SPORTEN GRAAG**. Kinderen zouden best meer sporten als ze daartoe de gelegenheid kregen, maar ze moeten nog zoveel andere dingen doen en ze willen ook zoveel andere dingen doen. Kortom: de dagen zijn te kort.

De sport waar kinderen het meest naar vragen is zwemmen. Daarna komen het voetbal en het skaten. Een kindvriendelijke stad – aldus de kinderen – geeft vele zwemmogelijkheden met daarbij a.u.b. meer aandacht voor avontuurlijke elementen zoals de waterglijbaan en wipplanken. Ook bij het skaten wordt het ontbreken van mogelijkheden aangegeven.

Kinderen in deze leeftijdsgroep willen vele sporten proberen en dan kiezen. Zij willen alle sporten uittesten om uit te maken of een sport hen ligt. Het zich oriënteren in de sportwereld staat voorop. Maar niet overal is men even open voor dat 'proberen'. Het opleggen van grote financiële uitgaven i.v.m. de uitrusting is uiteraard een rem op de sportparticipatie. Kinderen voelen aan dat sporten behoorlijk duur kan uitvallen. Dat vormt voor hen niet de allergrootste belemmering, tenzij in zo'n oriëntatiefase. Eens een kind zijn sport gevonden heeft, mag het al wat duurder zijn, hij/zij wil er zelfs zelf voor sparen. **'Sporten om eens uit te testen of je ze graag doet, mogen niet duur zijn'**.

Als het over sport gaat, vinden kinderen de toffe trainer het belangrijkste. In tweede instantie gaat het over 'ik mag meedoen'. De bereikbaarheid speelt in

de derde plaats, de kostprijs in de vierde plaats en op het einde van de rij komt de strengheid van de trainer. Het al dan niet streng zijn is dus niet doorslaggevend voor de kinderen. Men mag best streng zijn, dat wil zeggen: er moet een zekere discipline zijn. Een trainer die voortdurend staat te roepen en te schelden wordt niet gewaardeerd, dat is geen toffe trainer. Maar een trainer die weet wat hij wil, die hen zorgvuldig aanleert wat ze willen leren en die daarbij de nodige inspanningen vraagt kan best ook een toffe trainer zijn. Kinderen komen niet naar de sportclub om te luijakken. Naar een trainer moet je kunnen opkijken, een trainer leert je dingen op een stimulerende manier. **'Streng zijn mag, maar niet roepen op de kinderen, als ze streng zijn leer je meer.'**, **'niet streng, er moet wel discipline zijn'**.

Het is evenwel voor kinderen super belangrijk voldoende kansen te krijgen om te kunnen meedoen. **'Het is niet leuk om steeds aan de kant te zitten'**, **'soms is er jaloezie tussen de kinderen over het meedoen, dan stoppen ze'**. Het is een belangrijke reden om te stoppen met een sport. Maar er speelt ook een ander uitsluitingsmechanisme: het pesten. Dat wordt geregeld aangehaald als bijzonder vervelend en oorzaak van het verlaten van een club. Wellicht krijgt dit verschijnsel meer ruimte binnen een sportclub dan binnen een school, omdat de sfeer in de sportclub meer vrijheid laat. Anderzijds levert het competitiegehalte de nodige munitie voor pesters: de zwakke heeft het altijd gedaan. **'Inge wordt uitgelachen omdat ze het (ballet) niet goed kan'**.

Heel verrassend is een signaal dat uit verschillende groepen komt: kinderen hebben onvoldoende informatie over de sportmogelijkheden. Kinderen weten niet wat er allemaal te doen is in de gemeente; en als ze dan al weten dat die sport in de gemeente bestaat, hebben ze geen idee hoe ze daarbij aansluiting kunnen krijgen.

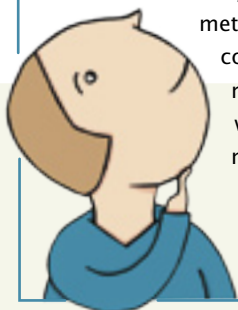
Wanneer stoppen kinderen met een bepaalde sport? Uit de antwoorden blijkt dat kinderen in heel grote mate zelf beslissen over het al dan niet stoppen. Heel zelden grijpen de ouders in. Het kan zijn dat ouders daarbij een ander gevoel hebben, maar dan verkopen ze hun materie alleszins zeer goed aan de kinderen. Kinderen stoppen met een bepaalde sport:

- Als een lessenreeks gedaan is: ze leerden zwemmen, ze kunnen zwemmen, ze verlaten de club. Of: ze volgden een lessenreeks van 10 beurten voor tennis en daarmee loopt de zaak af. Dat komt vaak voor. De klantenbinding is dus niet zo effectief. Anderzijds is dit een goede formule van kennismaking met een sport. **'Eens we een sport hebben geleerd, stoppen we ermee.'**

- Een ander motief: het is niet leuk meer, het is saai, het is altijd hetzelfde. Dit is een motief dat prima past bij de oriëntatiefase. Het is niet wat ze verwacht hadden, dus gaan ze verder op zoek.
- Kinderen stoppen ook als ze het gevoel hebben niets meer bij te leren of niet te kunnen groeien in de sport. Je doet het graag, je wil verder maar de club of trainer staat stil/ biedt niet genoeg aan.
- Kinderen komen ook voor keuzeproblemen te staan. Sommigen moeten kiezen tussen diverse vrijetijdsbestedingen: jeugdbeweging, sport, cultuur: teveel is teveel. Bij anderen is de keuze scherper toegespitst op de school of de sport. Daarbij is het bijzonder vervelend dat de sportclubs meer gaan eisen precies op de leeftijd dat de school meer gaat eisen. Dat zijn lastige keuzes. En als de school in het geding is, klinkt vaak een sterke invloed door van de ouders.
- Een ander motief om te stoppen is een verhuis, een club die failliet gaat (dat blijkt in de tenniswereld weleens voor te komen), of ouders die scheiden.
- Nog andere motieven: geen vrienden in de sportclub, pijn, te ver af, te laat, gekwetst, te oud geworden, groep te groot, omdat mama niet in je gelooft.

ENKELE BEDENKINGEN

- Sport heeft voor kinderen twee belangrijke componenten: beweging en samen zijn. Enerzijds willen ze zichzelf lichamelijk ontwikkelen en hun mogelijkheden exploreren. De sport biedt daar de aangewezen kansen voor. Anderzijds willen zij samen zijn, samen sporten, zich meten met elkaar. Het is daarbij merkwaardig dat kinderen het competitie-element in de sport niet vermelden als interessant. Maar misschien gaat het hen niet zozeer om het winnen of verliezen, als wel om het zichzelf vergelijken met de anderen.
- De sporttrainer moet deskundig zijn op deze twee domeinen: sporttechnisch en groepsdynamisch.

ENKELE HINTS

- **Gemeenten kunnen stimuleren:**
 - Dat sportclubs allerlei kennismakingsinitiatieven nemen (vb. tijdens grabbelpasactiviteiten, met proefperiodes, tijdens een sportmarkt, een sportbeurs, een sportroefel enzovoort) liefst gratis. Het is overigens de beste manier voor sportclubs om leden te werven.
 - Dat trainers een goede opleiding volgen (door opleidingen te subsidiëren)
- **De gemeenten kunnen daarnaast:**
 - Sportkaarten maken en verspreiden via de scholen. Zo'n sportbeurtenkaart geeft je de kans om bij verschillende sportclubs eens te gaan 'proeven'.
 - Zelf omnisportkampen organiseren waar kinderen kennismaken met uiteenlopende sporten (en de oprichting van omnisportclubs stimuleren).
 - Zorgen dat kinderen en hun ouders op de hoogte zijn van het sportaanbod in de gemeenten (o.m. door het hele sportaanbod op de gemeentelijke website te plaatsen).
 - Ernaar streven dat sportinfrastructuur gedecentraliseerd wordt zodat de afstand geen rem is op de sportdeelname.

CULTUUR

Er waren twee posters waarbij cultuur ter sprake kwam.

De eerste poster peilde naar de activiteiten waaraan een kindvriendelijke gemeente aandacht zou moeten besteden. Er werden daarbij vijf categorieën aangehaald: sport, jeugdwerk, commercieel circuit, cultuur, straat en plein. In dit gezelschap heeft cultuur het lastig om een stevige plek te veroveren. Cultuur scoort niet zo hoog op de kindvriendelijke prioriteitenlijst. Te midden van die enorme veelheid aan uiteenlopende activiteiten houdt alleen de bib goed stand, toneel komt een enkele keer op het voorplan, maar andere culturele activiteiten kennen slechts een klein aantal aanhangers.

De bib is goed gekend en redelijk gewaardeerd. De welomschreven verwachtingen van de jonge bib-klanten gaan in de richting van: Playstation-spelletjes, dvd's, CD-roms, strips en video's. Maar het bib-personeel krijgt ook waardering voor: **'helpen bij zoeken naar bepaalde informatie', 'opzoeken, boeken die je thuis niet hebt.**

In een andere poster kwamen exclusief culturele activiteiten aan bod. Daarbinnen zijn de meest populaire: de bioscoop, het tekenen, dansen, optredens van typische kindergroepen (vb. Spring) en toneelspelen. Ook het zelf een filmpje maken en het circus scoren nog goed. Bij de flop 5 van culturele activiteiten treffen we zangkoor, poppenkast, harmonie, tentoonstelling en boeken lezen aan. Als je bij de succesvolle activiteiten gaat zoeken naar diegene die alleen kijken, luisteren en genieten vergen van de kinderen, dan vind je alleen de

bioscoop, optredens en het circus die goed scoren. Kinderen blijken over het algemeen meer geïnteresseerd in het zelf 'cultureel' actief zijn zoals tekenen, dansen, toneel spelen, film maken. Cultuur wordt vooral interessant als er interactie is.

Musea krijgen ook duidelijke commentaar: **'niet nodig, hoe meer er zijn, hoe meer we er moeten bezoeken met de school'**. Toch zijn er ook meer constructieve benaderingen: **'half en half museum zoals Technopolis', 'musea: over interessante dingen' ondermeer 'over dingen die er nu niet meer zijn'**. Een kindermuseum heeft ook meteen een streepje voor op de collega-musea. Ook hier blijkt weer de voorkeur van de kinderen voor ervaren en beleven en niet alleen maar bekijken.

Om in de sfeer van het ervaren en beleven te blijven, op één poster werden de kenmerken van een leuk kinderfestival bijeen geschreven.

- er wordt geen bier gedronken, wel cola
- de favoriete zangeres komt: Nathalia bijvoorbeeld
- volwassenen mogen niet binnen omdat ze te groot zijn: 'dan zien wij niets meer'
- alleen de kleintjes mogen hun ouders meebrengen
- moni's van de grabbelpas zijn geen volwassenen
- er is een aparte zone voor min-5 jarigen voor het geval ouders ze zoeken
- ouders blijven achter de hekken
- je bent kind tot 13j
- je mag blijven slapen op het festival

ENKELE BEDENKINGEN

- Kinderen worden niet tot cultuur aangetrokken zoals tot sport. Cultuur is een diffusere verzamelterm, een paraplu die een grotere verscheidenheid dekt dan sport. De culturele wereld is blijkbaar ook wat ver van hun bed. Evenwel in de mate dat je spreekt over concrete activiteiten die kinderen in hun dagelijkse leven doen, zoals tekenen, knutselen, toneel spelen, verkleeden raak je een andere snaar; die snaar heeft – vanuit het perspectief van de kinderen – meer te maken met spelen dan met gelijk welke andere categorie van activiteiten.

▪ De inspanningen van de bibliotheeksector gedurende de laatste decennia hebben zeker vruchten afgeworpen. Het is een voor kinderen evidente voorziening.

▪ Al bij al is duidelijk dat er op de markt van de actieve kunstbeoefening nog ruimte is. Maar bij de uitbouw ervan zou men inspiratie kunnen opdoen bij de sportsector die al een begin maakte met het aanbieden van oriëntatiemogelijkheden. Al bij al moet toch de vraag gesteld worden of onze samenleving zich voldoende bewust is van het belang van culturele activiteiten op jonge leeftijd?

ENKELE HINTS

- Het stimuleren van de culturele verenigingen tot meer openheid voor kinderen door een aanbod van 'proef-sessies', met vb. engagementen van kortere duur (10 kennismakingsessies i.p.v. een engagement voor 1 jaar).
- Bij de uitbouw van een museumaanbod en diverse tentoonstellingen oog hebben voor actieve verkenning- en belevingsmogelijkheden voor de kinderen.
- Het stimuleren van culturele producties door en voor kinderen.
- Het uitgeven van een cultuurkrant voor kinderen.
- Het bib-beleid continueren.
- Kruisbestuiving zoeken tussen sport, jeugdwerk, cultuur waarbij elk zijn – in de ogen van de kinderen – sterke troeven uitspeelt:
 - De sport die erin slaagt technische kennis over te brengen en die discipline mag vragen van de kinderen.
 - Het jeugdwerk waar de grenzen verlegd worden en het eigen initiatief voorop staat.
 - De culturele activiteiten waarbij interactie troef is.

JEUGDWERK

Om van bij het begin alle twijfels weg te nemen: voor kinderen is jeugdwerk een breed begrip. Het omvat de jeugdbewegingen, maar evenzeer het speelpleinwerk, de grabbelpas en ook de circusschool.

De motieven om aan jeugdwerk mee te doen, zijn tweevoudig: **'dan verveel ik me niet'**, en **'mijn vrienden zijn daar ook'**. Je gaat naar de grabbelpas **'tegen verveling'**, omdat het thuis vervelend is. Jeugdwerk biedt een alternatieve tijdsbesteding: de spelletjes worden gewaardeerd, want die zijn leuk en tof. Een groepje meldt dat zij niet naar het jeugdwerk gaan, **'want we vervelen ons niet'**.

Er is ook het motief van de 'vriendjes'. Het is er leuk **'door de vriendjes'**, **'vriendjes doen het ook'**, **'veel vrienden maken'**, **'ik had niet veel vriendjes'**. Omgekeerd is het niet hebben van vriendjes voor sommige kinderen precies het motief om niet deel te nemen aan het jeugdwerk: **'ik ken er niemand'**, **'vrienden zitten er niet'**. Kinderen stappen op als ook de vrienden afhaken.

Een derde motief om het jeugdwerk leuk te vinden ligt bij de activiteiten. Die scoren goed: spelletjes zijn leuk, tof, enzovoort. Ook een fietstocht en voettocht, bosspel en knutselen zijn populair. Meerdere groepen kinderen karakteriseren de activiteiten van het jeugdwerk met omschrijvingen als: **'daar mag je je heel vuil maken'** **'je mag vuil worden zonder onder je voeten te**

krijgen'. Wat andere kinderen dan weer voedt in hun afkeer van jeugdwerk, die ze motiveren met stevige uitdrukkingen als: **'vieze beesten in het gras'**, **'vuil niet proper'**.

Overigens vinden minstens evenveel kinderen dat de spelletjes saai zijn, **'dat je er altijd stomme dingen moet doen, zoals opruimen en belachelijke spelletjes voor babies'**.

Een andere reden voor onvrede is dat je niet alle spelletjes zelf mag kiezen, het is er niet vrij genoeg, men doet vele veranderingen zonder de mening van de kinderen te vragen. En dat terwijl andere kinderen precies die sfeer van vrijheid-blijheid in het jeugdwerk appreciëren: strenge leiding komt maar zelden voor.

Merkwaardig bij dit alles is dat de voor- en de tegenstanders van het jeugdwerk dezelfde argumenten hanteren. Daaruit blijkt een duidelijk profiel:

- Het is een remedie tegen verveling.
- Je hebt en maakt er vrienden.
- Je bent er behoorlijk actief en je vuil maken is daarbij heel normaal.
- Er is daar een stevige dosis vrijheid.

Wie zich bij dat profiel niet goed vindt, die stapt eruit of stapt er nooit in.

Dit type jeugdwerk is het jeugdwerk van alle tijden. In het jeugdwerk kunnen dingen die thuis niet kunnen. Ouders weten dat en verstaan het. Als hun kinderen thuis komen van het speelplein, droppen zij hun kleren in de wasmachine en de inhoud van die kleren in het bad.

ENKELE BEDENKINGEN

- Kinderen kiezen niet voor het jeugdwerk omwille van de activiteiten, dat is slechts een motief van secundaire aard. Zij kiezen ervoor om zich niet te vervelen (of is dat een argument dat ze uit de mond van hun ouders overnemen?) en voor de vriendjes. Dat laatste motief vinden we ook terug bij het onderwijs, de kinderopvang en de sport: die zijn maar leuk als en zolang er andere kinderen, leeftijdsgenoten in de omgeving zijn.
- Jeugdwerk heeft – in de ogen van kinderen – een welomschreven profiel. Een aantal kenmerken springen in het oog. Het zou interessant zijn om

precies dat perspectief van kinderen op het jeugdwerk verder te doorgronden met de kinderen zelf en dit te vergelijken met het profiel dat de verantwoordelijken in het jeugdwerk voor ogen houden.

- Gezien het profiel dat de kinderen schetsen, is een randvoorwaarde van het jeugdwerk tolerantie van de ouders t.a.v. vuile kinderen. Dat soort tolerantie is evenwel geen kenmerk van alle ouders. Maar misschien biedt het jeugdwerk hier het ventiel voor een nood waarmee kinderen thuis niet terecht kunnen.

ENKELE HINTS

- Kinderen hebben binnen het jeugdwerk ruimte nodig waar ze kunnen ravotten, zich vuil maken, met water kunnen spelen. Het zijn kenmerken van ruimten die veelal weggesaneerd worden in onze samenleving. Ze blijven evenwel nodig; daartoe is het nodig dat er voldoende 'speling op de ruimte' zit. Het zeer zorgvuldig omspringen met de publieke ruimte is daarbij zeer belangrijk.
- De toegankelijkheid van bossen en natuurgebieden kan in vele gemeenten beter. Als daar rond afspraken nodig zijn, moet elke ingewikkelde paperasserij vermeden worden. Kinderen in het jeugdwerk kunnen actief betrokken worden bij de thema's die hierboven aangehaald zijn en daarenboven bij de thematiek van de bereikbaarheid van jeugdlokalen en andere populaire speelgebieden.

- Tenslotte kan er meer aandacht gaan naar het betrekken van kinderen en jongeren bij de opmaak en uitvoering van delen van het gemeentelijk jeugdbeleidsplan. Het is belangrijker dergelijke participatie in het hele plan te integreren voor enkele deelthema's waaraan in de diepte kan gewerkt worden, dan alle inspanningen te concentreren op een éénmalige algemene bevraging.

DE SCHOOL IS MEER DAN DE KLAS

Het is niet verbazend dat de kinderen heel veel opmerkingen over de school hebben: daar brengen ze immers de meeste tijd door. Wel verrassend is dat daarbij niet het eigenlijke lesgebeuren onder vuur ligt. De kinderen focussen heel sterk op de infrastructuur die niet rechtstreeks van invloed is op de lessen. Is die infrastructuur zo zwaar verwaarloosd? Of is die voor kinderen zo belangrijk? Of allebei?

De school-WC's krijgen het zwaar te verduren. Ze zijn – na de speelplaats – zonder meer het vaakst geciteerde onderwerp. Het wordt op velerlei manieren gezegd en in duidelijke hoofdletters herhaald: DE TOILETTEN MOETEN VEEL PROPERDER. **Ze zijn vuil, niet doorgespoeld, ze stinken, de kleuters kunnen de deuren openen, er zijn er niet voldoende, er is geen zeep, je kan er onderdoor kijken, wij durven gewoon niet naar de WC, er is ook zelden WC-papier, de sloten zijn kapot, de WC's zijn te klein, WC's zonder slot met flapdeuren...** enzovoort, enzovoort. Het signaal is overduidelijk.

In het zog daarvan gaat ook de refter over de tong. Eén keer krijgt die een complement: **het is een mooie refter, maar elders ruikt hij niet lekker, is hij vuil.** Toch betreffen de meeste refter-klachten de organisatie van de refter: **er**

is te weinig tijd, je moet er zwijgen, je moet er lang blijven zitten, de juffen mogen buiten eten, wij niet e.d.m.

Dan volgt de speelplaats. In de meeste posters vragen de kinderen om meer speeltoestellen, een grotere speelplaats en meer variatie op de speelplaats. Soms worden de speeltoestellen heel concreet benoemd: glijbaan, voetbalveld, klimtouw, maar veelal is de vraag algemener: meer speeltoestellen, er is geen ruimte genoeg op de speelplaats.

De kleuters komen diverse keren apart in beeld. Er wordt naar hun 'privileges' verwezen: **'zij mogen vrij spelen en de groten moeten voetballen'; 'zij krijgen een zandbak, wij hebben enkel banken om op te zitten'; 'wij willen ook een speelkoffer zoals de kleuters'**. Een andere keer staan de meisjes expliciet aan de klagmuur: **'wij willen een eigen speelplaats, niet alleen voetbal'**. Sommige kinderen zijn snel tevreden: **'een stenen speelplaats is voldoende, daarop kan je je goed amuseren'**, maar andere kinderen vragen om een reuzenrad en een skatevloer.

De fietsenstalling is het nieuwe eendje in deze infrastructuur-bijt. De acties die het gebruik van de fiets promoten, liggen wellicht aan de basis van deze recente vraag naar goede fietsenstallingen. Er zijn er te weinig, ze zijn niet overdekt, ze zijn te oud.

HET KLASGEBEUREN

Naast de infrastructuur, komt de leerkracht ook ter sprake. Uiteraard is die niet perfect, alhoewel er toch heel wat bij zijn die de perfectie benaderen. Het profiel omschrijven de kinderen als volgt: **'de juf of meester moet leuk zijn, vriendelijk, uitleg geven, met ons meespelen, je moet veel mogen doen', tussenkomen bij het pesten, zij moeten mij ook leuk vinden, goede punten geven, handje geven'**.

De twee punten waarover toch geklaagd wordt zijn het uitleg geven en het **'veel mogen doen'**. Als je iets niet begrijpt, is het soms moeilijk om meer uitleg te vragen. Het is nodig, maar niet altijd makkelijk. **'Ik snap het niet, ik durf het niet te zeggen, of soms herhalen ze gewoon hetzelfde'**. Het kind heeft daarbij het gevoel dat hij daarmee de les verstoort, dat hij het ritme van de leerkracht verstoort. Dat is een akelig gevoel, zeker op het moment dat je zelf in de penarie zit. Het lijkt er sterk op dat in zo'n situatie én het kind én de

leerkracht een probleem hebben, maar dat hier de aandacht voor de collectiviteit of gewoon de wet van de sterkste de overhand heeft.

Veel mogen doen is een eeuwenoude verzuchting van de kinderen. Meer mogen zwemmen en turnen, meer mogen spelen, de klas mee inrichten, meer knutselen, meer activiteiten vb. quiz, meer sport, babbeluur, uitstappen,... Een enkel groepje zegt wel dat je moet stil zitten en zwijgen om te kunnen leren, maar de meesten vragen om meer beweging, meer activiteit.

In een paragraaf met 'fait divers':

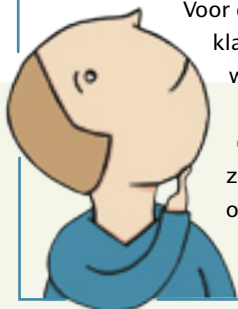
- Uitleg mogen vragen aan medeleerlingen.
- Waarom leren wij bv. Romeinse cijfers?
- Kinderen moeten de refter niet poetsen.
- Lachen is gezond en goed voor de longen.
- Mijn broer kan geen klok lezen, want hij heeft geen huiswerk.

ENKELE BEDENKINGEN

▪ Het handige aan de infrastructuurvragen van kinderen is dat zij heel duidelijk afgelijnd kunnen worden. Stel dat de kinderen vooral zouden klagen over de houding van hun leerkracht, over de stress in de klas, dat zou pas problematisch zijn: hoe moet je daaraan beginnen werken? De kinderen hebben het duidelijk over de infrastructuur en nog niet eens over het klaslokaal. Het illustreert hoe belangrijk de hele omgeving is voor het kind en hoe weinig aandacht er aan besteed wordt door de volwassenen. Voor volwassenen speelt het schoolgebeuren zich af in de klas. De speelplaats is nodig omdat kinderen nu eenmaal af en toe moeten kunnen 'spelen' en 'eten' en 'naar de wc gaan', maar dat is infrastructuur van secundair belang.

Voor de kinderen speelt de school zich evenwel deels af in de klas maar deels ook daarbuiten. Die kreet mag de verantwoordelijken voor het onderwijs niet ontgaan.

▪ De leerkracht is de centrale figuur. De kinderen vragen zeker niet om een school zonder leerkracht. Zij hebben ook erg concrete verwachtingen waarvan er heel veel te maken hebben met de houding van de leerkracht:

aandacht hebben voor iedereen, vriendelijk zijn e.d.m. Die worden door de kinderen tot de professionele vaardigheden gerekend. Andermaal een open deur? Jawel, maar het is niet omdat iedereen het weet dat iedereen er ook naar handelt. Een duidelijke illustratie daarvan is de nood van kinderen aan beweging, aan actie. Die nood is zo oud als de straat, maar de antwoorden erop...

ENKELE HINTS

▪ De zorg om de infrastructuur van een school is alleen binnen de gemeentescholen een duidelijke opdracht voor het gemeentebestuur. Die moet dan ook op de agenda staan: toiletten, refter, speelplaats.

▪ Aan de speelplaatsen van scholen binnen andere netten kan de gemeente slechts wat doen als ze dat voor alle scholen doet of – en dan heeft men weer twee vliegen in één klap – als men er de voorwaarde aan verbindt dat de speelplaats moet opengesteld worden buiten de lesuren voor de buurt. Dan moeten er wel enkele heilige huisjes sneuvelen...

▪ Bij elke nieuwbouw kan het openstellen van de schoolinfrastructuur evenwel een belangrijk aandachtspunt zijn.

▪ Ook in het kader van haar mobiliteitsbeleid kan de gemeente het oprichten van goede fietsstallingen in alle scholen stimuleren.

KINDEROPVANG

Kinderopvang is **'ok, want kinderen moeten toch ergens naar toe als ouders moeten gaan werken'**. Zo'n antwoorden komen vaak terug. Kinderopvang is goed want alleen thuis zijn is niet goed, niet plezierig, niet veilig. Met andere woorden: ze zouden er niet echt zelf voor kiezen, maar het is beter dan niets. Ouders moeten werken, dus moet jij ergens naar toe: de opvang. **'Kinderopvang als laatste oplossing'**. De informele opvang bij grootouders, ouders van vrienden scoort beter dan de geïnstitutionaliseerde opvang.

Thuis is het beter. **'Liever bij mama, papa, oma', 'we gaan liever naar huis om te doen wat we willen'** en dat is dan de aanzet voor een lange klachtenlitanie:

- Er zijn veel regels, en je kan niet spelen en babbelen.
- Het is saai.
- Altijd wachten, er is niet zoveel te doen.
- Stomme spelletjes, weinig keuze, te weinig WC's.
- Ze houden geen rekening met kinderen.
- Ze spreken tot je alsof je een baby bent.
- Niet veel vrijheid, altijd binnen.
- Veel gezaag.
- Saai, streng.

Langs de aanbodzijde blijkt er dus één en ander te mangelen. Het referentiepunt bij uitstek is: opvang is leuk als er kan gespeeld worden. De opvang waar er kan gespeeld worden, krijgt dan ook goede punten: de kernwoorden zijn: spelen, vriendjes, speelgoed, plezierige activiteiten. Kernachtig uitgedrukt: **'na school moet je kunnen roepen en niet stilzitten, én kwajongensstreken uithalen...'**

ENKELE BEDENKINGEN

- Er zijn vele soorten kinderopvang: door grootouders, familie, burens of vrienden, door de school (soms vooral voor de 'studie'), door onthaalouders, door IBO's, e.a. Een dergelijke opsplitsing is niet gemaakt op de posters.
- Naarmate de kinderen ouder worden, hebben zij meer begrip voor de arbeidssituatie van hun ouders en bijgevolg voor de kinderopvang; kleinere kinderen hebben minder empathie: ze klagen erover dat ze hun ouders weinig zien. De ouders hebben meer begrip voor de noodzaak van opvang, maar felle kritiek op de feitelijke organisatie ervan. Jongere kinderen willen vooral bij hun ouders zijn, maar hebben geen concreet verzet tegen opvang.
- Het feit dat kinderen veel kritiek hebben op de organisatie van de opvang, kan te maken hebben met de zwakke kwaliteit ervan, maar is ongetwijfeld ook beïnvloed door het verplichtende karakter ervan. Dat kan ook blijken uit de hogere waardering die in de informele opvang krijgt. Na een stevig gestructureerde (werk-school)dag, willen kinderen een meer informele benadering waarbinnen zij veel ruimte krijgen voor eigen invulling.

ENKELE HINTS

- Ook al is de kinderopvang in grote mate beïnvloed door de Vlaamse regelgeving, toch kan de gemeente als initiatiefnemer, opdrachtgever, subsidieverlener of coördinator hier een invloed uitoefenen door gerichte bijscholing, het voorzien van aangepast(e) infrastructuur en speelmateriaal.
- De infrastructuur van de IBO's is over het algemeen een gemeentelijke opdracht; ook bij de organisatie ervan en bij de relatie tot andere voorzieningen (school, zwembad, sportcentrum,...) heeft de gemeente een grote invloed.
- Er kunnen speelse naschoolse initiatieven binnen de gemeente gestimuleerd worden, waarbij de opvang niet de primaire maar een secundaire functie heeft.
- Voortdurende kinderparticipatie van kinderen binnen elke opvang is een basiskwaliteit en geen kwaliteit van tweede orde, maar dat betekent zeker niet dat de helft van de tijd moet besteed worden aan overleg. Begeleiders met goede ogen en oren zien en horen veel (bijscholing!!!).
- Vooral 9-12 jarigen hebben nood aan een ruim en aantrekkelijk aanbod en aan veel keuzemogelijkheid. Een grote buitenruimte, en begeleiders die er met hen 'tegenaan durven gaan', zijn aanbevolen. Een groter werkingsbudget is geen waarborg, maar toch wel een belangrijke randvoorwaarde.

De kinderen bewegen zich niet alleen in allerlei voorzieningen. Naast de school, het jeugdwerk, de kinderopvang, de sportclub enzovoort is er nog de privé-sector, de profit-sector.

SHOPPING

Kinderen vinden winkels nodig, liefst niet te ver. Dan kunnen ze zelf eens gaan winkelen en zelf hun kleren kiezen. Want mama brengt immers weleens kleren mee die ze niet mooi vinden. Maar er moeten ook niet teveel winkels zijn, want dan wordt het te druk. Enkele zijn nodig: **'zet ze bijeen in een groot winkelcentrum met verdiepingen, dan blijft er nog wat natuur over'**.

De kindvriendelijkheid in de winkels levert niet zo veel problemen op. Kinderen vinden dat de verkoop(st)ers vriendelijk moeten zijn en meestal is dat ook geen probleem. **'Ze lacht naar ons', 'als kind krijg je snoepjes en lekstokken', 'soms ben ik te klein voor de rekken, maar er is altijd een grote man die me komt helpen'**. De snoepjes kennen nog steeds succes. Het valt te betwijfelen of het om het snoepje op zich gaat. De indruk leeft dat het veeleer om de aandacht gaat. Kinderen verwachten dergelijke attenties ook enkel bij de kleinere winkels, waar de persoonlijke service nog een grote plaats heeft: zij willen hun deel van die service, ze verwachten een vriendelijke bediening

en die vriendelijkheid – die zich bij volwassenen uit in een babbeltje – krijgt bij kinderen de vorm van een snoepje, een vleesje.

'Als ze mijn geld niet willen, ben ik weg'. Niet alle kinderen verwachten een vriendelijke bediening: **'we hebben liever dat ze niets zeggen', 'ze zeggen altijd hetzelfde: merci en tot ziens als een robot'**. Dit is de 'grootwarenhuissfeer'. Maar toch worden ze graag opgemerkt: **'de mensen zeggen alleen dag aan mama, niet aan ons', 'als ze babbelen onder elkaar, dat is niet leuk', 'vaak wordt er met de volwassenen gekletst en kinderen moeten wachten'**. De kinderen die wat kleiner zijn, klagen: **'soms doen ze alsof ze je niet zien'. 'Als ik ga bestellen moet ik keilang wachten omdat ze me niet zien.'** **'Mensen steken voor', 'het gebeurt vooral als je niet te groot bent'**. De kleine gestalte is ook een probleem bij de hoge rekken; je kan er op klimmen, men kan een ladder of trapje voorzien, of je kan het vragen aan iemand. Dat laatste is niet leuk.

CATERING

Een tof restaurant heeft voor kinderen een kindermenu met heel wat keuzemogelijkheden en biedt tevens veel speelmogelijkheden. **'Spijtig genoeg vind je het hier niet veel'**. Bij het kindermenu verwachten de kinderen een groter aanbod: soms is er maar één schotel. Ze verwachten ook meer variatie: speciale voorgerechtes, dessert met snoepjes, frietjes,... Er wordt ook gesuggereerd om aan kinderen de gewone menu's te bieden, maar in kleinere porties. En van porties gesproken: ze hebben het weleens lastig met omvangrijke porties en met spanningen omtrent het al dan niet leegeten van je bord (ze kennen een restaurant waar je, als je alles opeet wat je vroeg, het eten gratis krijgt – het was een stunt) en dus vragen zij zich af of ze niet voor zichzelf mogen opscheppen?

Wat het spelen betreft: het spelen is nodig omdat er altijd zo lang gewacht moet worden en dan vervelen ze zich. Gewoon rondlopen moet kunnen, een speelhoek is nodig, maar een speeltuin buiten is nog veel beter: ruimte om buiten veilig even te ontspannen. De kinderen signaleren dat het aanbod veelal op 'baby's' gericht is, en niet op de plus tienjarigen: dus meer stripverhalen, gameboys, rollerblades toegelaten, en **'waarom organiseert het restaurant geen activiteiten met een clown, of met monitoren om te spelen?'**

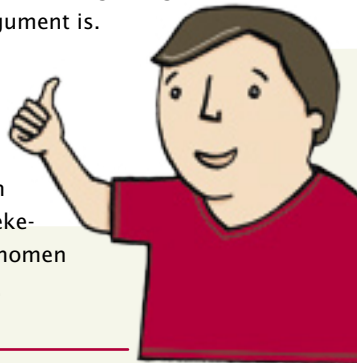
EEN BEDENKING

Ook in deze sector zijn kinderen 'actoren', zij zijn geen passieve consumenten, zij hebben hun eigen benaderingen, hun eigen voorkeuren, hun eigen wensen. En waar zij op aandringen is het respect voor hun eigenheid: zij willen 'gezien' worden in de winkels, zij willen 'een bediening op maat' in de restaurants. Niet dat zij kinderwinkels vragen of kinderrestaurants. Zij willen best wel wat wachten in de restaurants, maar dan moet er wel een mogelijkheid zijn om gedurende die wachttijd niet passief aan tafel te blijven. Kortom en in slagerstermen: het mag inderdaad een tikkeltje meer zijn.

ENKELE HINTS

- Het is niet aan de gemeentebesturen om allerlei maatregelen te nemen die de kindvriendelijkheid moeten afdwingen. Wel verdient het aanbeveling om de horeca en de winkelsector te prikkelen om zich ook meer naar kinderen te oriënteren. Het initiatief van sommige steden om bepaalde zaken een label te geven van 'kindvriendelijkheid' werkt gunstig, niet in het minst omdat het ook een verkoopargument is.
- Een kinderraad zou een checklist kunnen aanmaken betreffende de kindvriendelijkheid van restaurants. Als de gemeente of de stad die verspreidt, zullen er zeker afspanningen zijn die ermee rekening houden. Zij kunnen in een gids opgenomen worden met een extra quotering hiervoor.

RUIMTELIJKE ORDENING

ENKELE HINTS

Tot slot wordt hier nog een doorsnede van de antwoorden van de kinderen gemaakt vanuit het oogpunt van de ruimtelijke ordening. Eén van de grote dwarsverbinders in de kinderlijke bezorgdheid om de kwaliteit van de gemeente of stad, wordt immers gevormd door de ruimtelijke ordening. Daarvoor zijn er aangrijpingspunten te vinden bij het thema wonen, fietsen, de school, de sport, en jeugdwerk. Over het algemeen kan gesteld worden dat kinderen het behoorlijk benauwd lijken te hebben binnen de huidige ruimtelijke ordening. Zij hebben dan ook diverse voorstellen voor de bijsturing ervan.

Een eerste insteek is dat het voorzien van ruimte hand in hand moet gaan met de bereikbaarheid ervan. Dit heeft zijn consequenties naar de inplanting van vele voorzieningen voor kinderen. Een school, de kinderopvang, het zwembad, de jeugdlokalen, winkels enzovoort moeten bereikbaar zijn per fiets. Zoals er de laatste jaren al heel wat initiatieven genomen zijn om de school beter bereikbaar te maken voor fietsers en voetgangers, zo moet dat ook met andere voorzieningen gebeuren. En bij de inplanting van nieuwe initiatieven moet daarmee meteen rekening gehouden worden. Die bereikbaarheid moet binnen de fysieke mogelijkheden van de doelgroep

vallen. Dat zal zijn consequenties hebben naar een decentralisatie van bv. Sportmogelijkheden of jeugdwerkinfrastructuur. Het zal ook consequenties hebben naar de wegeninfrastructuur. Die wegen moeten niet alleen veilig, maar ook 'beleefbaar' zijn: d.w.z. een fietspad moet tof zijn, je moet er naast elkaar kunnen fietsen, er moet wat te zien zijn. Naast een scholenbereikbaarheidsplan (of in het verlengde ervan), fietsroutenetwerken, een netwerk van trage wegen enzovoort moet er een globaal mobiliteitsplan gemaakt worden dat ook rekening houdt met de kindermaat.

Een tweede vaststelling betreft de vormgeving van de woonomgeving. De Zone 30 aanpak biedt niet alleen de mogelijkheid om het autoverkeer aan banden te leggen, er kan tegelijkertijd gewerkt worden aan de omgevingskwaliteit. Het bos van verkeersborden kan vervangen worden door een 'bos' van groen en struiken, ontmoetingsplekken en speelelementen die tegelijk een snelheidsremmend effect hebben. De wetgeving i.v.m. Zone 30 is zich gedurende de laatste tijd meer exclusief gaan richten op de snelheid, maar niemand verbiedt om daarbij ook aan de vormgeving te werken. Wie enige visie heeft op de kwaliteit van het publieke domein, grijpt deze logische consequentie van de Zone 30 op die manier aan. De gemeente zou binnen dit perspectief aan een 'kindvriendelijk woongebieden-concept' kunnen werken waaraan elk verkavelingsplan en elk RUP voor een woongebied aan getoetst wordt. Het is daarbij niet de bedoeling om elk woongebied om te vormen tot een speelterrein, maar wel om in elk woongebied de publieke ruimte zo vorm te geven dat het ook geschikt is voor menselijk verkeer, inclusief kinderverkeer. Dit laatste houdt onder meer 'spelen' in.

Een ander element van ruimtelijke ordening is het meervoudig gebruik van ruimten. De speelruimten van scholen, kinderopvang of jeugdwerk blijven voor het grootste deel van de tijd ongebruikt omwille van 'toegang verboden'. Gezien de karige ruimte in ons land, kunnen we ons dergelijke follietjes niet lang meer permitteren. De gemeenten moeten zich daarvan bewust zijn en daar beetje bij beetje aan werken. Bij nieuwbouw kan de speelplaats zo ingeplant worden dat sociale controle buiten de schooluren mogelijk is; initiatieven die hun speelplaats openstellen kunnen rekenen op gemeentelijke steun enzovoort.

COLOFON

WERKTEN AAN DEZE PUBLICATIE MEE:

- 1300 kinderen uit heel Vlaanderen
- 130 begeleiders van die kinderen
- Een werkgroep bestaande uit:
Benny Bos (Jeugddienst Mechelen),
Saar Casteels (Jeugddienst Mechelen),
Els Cuisenier (Afdeling Jeugd en Sport - Vlaamse Gemeenschap),
Nancy Debudt (Jeugddienst Gent),
Klaas Fonck (Vlaamse Jeugdraad),
Marjan Huybrechts (Kind en Samenleving),
Marianne Labre (Jeugddienst Gent),
Jan Van Gils (Kind en Samenleving).

▪ **COPYWRITING:** Peter Theuninck

▪ **VORMGEVING:** Marlies Nachtergaele

▪ **ILLUSTRATIES:** Lien Geeroms

▪ **FINANCIËLE STEUN:** Afdeling Jeugd en Sport, Vlaamse Gemeenschap

COÖRDINATIE: KIND EN SAMENLEVING VZW

BESTELADRES: KIND EN SAMENLEVING VZW
Nieuwelaan 63, 1860 Meise ▪ info@k-s.be

